

Pròleg

Pensar que el centre d'una ciutat pot llegir-se com un gran llibre de la història ha passat a ser un lloc comú, com ho demostren les incessants visites guiades que s'entrellaçen diàriament a Ciutat Vella. Barcelona, atès el seu origen romà, és una ciutat amb un centre històric privilegiat, amb petjades d'èpoques molt diverses. Una successió d'esdeveniments hi ha afegit capes, els ha donat profunditat i, alhora, ha permès reinterpretar —o inventar— vestigis i oblidar-ne d'altres de significants que van ser importants.

Alguns rastres són aprehesos intuïtivament, com les muralles romanes, que mostren la necessitat de defensar-se davant de l'hostilitat externa, o l'abundància d'esglésies i palaus, que revelen la preeminència de la religió i l'aristocràcia a l'edat mitjana.

Altres signes, però, necessiten ser interpretats: identificar-los, explicar-ne l'origen, característiques i significat ens permet entendre la morfologia urbana de Ciutat Vella, l'origen de les seves places, l'ordenació de l'espai social, l'aspecte i la volumetria dels seus edificis, els oficis que van ocupar els seus carrers o l'antiga ordenació del temps que encara marquen les campanes.

Conèixer aquests elements permet evocar ciutats molt distintes que van tenir cabuda als nostres carrers i que, en definitiva, permeten entendre la Ciutat Vella actual. Els antics habitants, les seves ambicions, els seus pesars i desitjos han

desaparegut per sempre més, però van deixar traços i cicatrius que ens en parlen. Com sintetitzava Tolstoi a *Guerra i pau: Ara, els homes de 1812 han baixat dels seus setials, els seus interessos personals han desaparegut sense deixar petjades i no tenim davant nosaltres sinó el resultat històric d'aquella època.*

Aquests vestigis ens permeten imaginar com devia ser transitar per una ciutat sense enllumenat, les olors nauseabundes als carrers on els assaonadors de pells realitzaven les seves manufactures, o el soroll continu al carrer dels calderers, donant cops incessantment a calderes i olles. No obstant això, el text fuig de les llegendes i del folklore, per cenyir-se a elements palpables, a les petjades que han deixat antics barcelonins, encara que hagi estat de manera fortuïta i involuntària, com rastres de carmí del segle IV. Recuperar, conèixer i conservar la nostra cultura material ens permet conèixer més sobre nosaltres mateixos i saber d'on venim.

D'altra banda, el text ambiciona enquadrar succintament cadascuna d'aquestes petjades en un període concret, tot evitant la informació parcel·lària i sense contextualitzar de cadascun dels elements. No en va, l'espai urbà construït és el reflex de l'estructura social, amb un ininterromput carrusel de transformacions que modifica les funcions d'acord amb els seus propis interessos fins al dia d'avui.

El llibre es divideix en dos grans blocs, amb una línia argumental que avança d'una perspectiva macro a una perspectiva micro. S'inicia amb un apropament holístic sobre la morfologia urbana de la ciutat on descriurem els esdeveniments històrics que han cisellat l'actual disposició urbana de Ciutat Vella, especialment al Barri Gòtic. Després aterrem als seus carrers, observats fins a aquell moment a vista d'ocell, i anirem desgranant l'origen i el significat de multitud de petjades i traços històrics que perviuen als edificis.

La matèria tractada ha generat molta literatura, especialment textos acadèmics d'investigació i tesis doctorals. Qui desitgi aprofundir en qualsevol dels temes haurà de bussejar en aquest coneixement acadèmic, que desborda els límits en

què s'emmarca aquest llibre, amb pretensions merament divulgatives. El llibre es limita al que és superficial, en un sentit positiu i literal, a l'epidermis dels edificis, encara que com deia Céline, la superfície de les coses pot ser infinita. I apassionant.

Parafraçant l'article que va publicar Josep Comas i Solà a *La Vanguardia* el 18 de febrer de 1921, quan aquell any va descobrir un asteroide entre les òrbites de Mart i Júpiter, al qual va batejar Barcelona, *el interés científico no radica precisamente en el tamaño del objeto de estudio, sino en las características intrínsecas y en la significación del mismo. Así ocurre con este planeta...* I així ocorre amb Ciutat Vella.

Comencem.

Juan Carlos Bote Escobar